

Valtioneuvoston asetus EUn digitaalisen koronatodistuksen kansallisen käytön väliaikaisesta rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta.**1. Tausta ja valmistelu**

Valtioneuvosto antoi 28.11.2021 koronavirusepidemian kiihtymisen johdosta tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa tarkoitettujen valtioneuvoston asetukset, joilla rajoitetaan koronatodistuksen edellyttämisestä mainitun pykälän 2 momentissa säädettyjä oikeusvaikutuksia (1296 ja 1297/2021) silloisilla epidemian leviämisalueilla. Hallituksen suositusten mukaisesti viranomaiset ovat myös arvioineet ja ottaneet laajasti ja täysimääräisesti käyttöön tartuntatautilain mukaisia epidemiantorjunnan keinoja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on 29.11.2021 toimittanut sosiaali- ja terveysministeriölle lausunnon, jonka mukaan epidemian leviämisalueiksi on tullut uusia alueita.

Asetusehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä kiireellisenä virkатыönä. Alueellisesta epidemiatilanteesta on saatu 29.12.2021 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto, mutta muita lausuntoja ei ole pyydetty.

Kiireellistä asetusehdotusta, jossa pykälään on lisätty uudet alueet, ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa (VNOS 30 §).

2. Nykytila ja sen arviointi**2.1 Nykytila**

Epidemiologinen ja palvelujärjestelmän tilannekuva, uuden virusmuunnoksen muodostama uhka sekä rokotusten vaikutus epidemian kulkuun ja palvelujärjestelmän kestävytyteen on esitetty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitetyssä muistiossa.

Uusimman 29.12.2021 saadun tilannetiedon mukaan epidemiatilanne on Suomessa jatkanut heikentymistään viime viikkojen aikana. Tapausmäärät ovat kasvaneet jatkuvasti lokakuun puolestavälistä lähtien. Kahden viimeksi kuluneen viikon aikana (13.12.–26.12.) uusia koronatartuntoja ilmaantui Suomessa 542 /100 000 asukasta, kun edellisten kahden viikon aikana (29.11.–12.12.) ilmaantuvuus oli 362 /100 000 asukasta.

Viimeksi kuluneiden kahden viikon aikana covid-19-tapauksia on havaittu suhteellisesti eniten rokottamattomilla 12–49-vuotiailla, noin 1 300 sataatuhatta asukasta kohden.

Sairaalahoidossa erikoissairaanhoidon osastoilla oli viikon 51 päättyessä (26.12.) 214 potilasta, joista 159 oli hoidossa tavanomaisilla vuodeosastoilla ja 55 teho-osastoilla (Taulukko 1). Erikoissairaanhoidon kuormitus on ollut korkealla tasolla marraskuusta lähtien, mutta ei ole enää kasvanut samassa suhteessa lisääntyneiden tapausmäärien kanssa.

Taulukko 1. Erikoissairaanhoidon covid-19-sairaalapotilaiden määrä kunkin viikon lopussa. Tavanomaisten vuodeosastojen tiedot täydentyvät takautuvasti erityisesti viimeisen viikon osalta. (Tietolähteet: Hilmo, Tehohoidon laaturekisteri ja Tartuntatautirekisteri)

Erikoissairaanhoidon kuormitus					
Sairaalassa olevien covid-19-potilaiden määrä viikon lopussa (sunnuntai)					
	Viikko 47 28.11.	Viikko 48 5.12.	Viikko 49 12.12.	Viikko 50 19.12.	Viikko 51 26.12.
Tavanomaisilla vuodeosastoilla	132	126	108	156	159

Teho-osastoilla	50	52	53	60	55
Erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla yhteensä	182	178	161	216	214

Alueet ovat arvioineet epidemiatilanteensa 29.12.2021 seuraavasti:

Leviämisalueiden tunnusmerkit täyttyvät 20 alueella:

Ahvenanmaan maakunta sekä Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Helsingin ja Uudenmaan (HUS), Itä-Savon, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Pohjan, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit.

Leviämisalueiden tunnusmerkit eivät täyty yhdellä alueella:

Kainuun sairaanhoitopiiri

Muutokset edelliseen viikkoon (21.12.2021) verrattuna:

Leviämisalueen tunnusmerkkien on todettu täyttyvän 28.12. alkaen Itä-Savon ja Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiireissä, sekä 29.12. alkaen Ahvenanmaan maakunnassa.

2.2 Nykytilan arviointi

Aiempien epidemiaa torjuvien toimien vaikutukset, uusien rajoitustoimien toteuttaminen, yleisötilaisuuksien ja yleisten asiakas- ja osallistujatilojen rajoittaminen sekä sen merkitys epidemian leviämisen kannalta samoin kuin THL:n koronatodistuksen oikeusvaikutusten rajoittamiseen liittyvät lausunnot 20. ja 27.12.2021 on esitetty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitettyssä muistiossa.

Valtioneuvoston asetuksilla 1296 ja 1297/2021 toteutettiin 28.12.2021 rajoitustoimia, jotka edelleen 30.12.2021 selvästi täyttävät tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa säädetyt edellytykset.

Itä-Savon ja Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiirien alueellisten yhteistyöryhmien tekemien arviointien perusteella leviämisalueen tunnusmerkit täyttyvät alueilla 28.12. 2021 alkaen. Lisäksi Ahvenanmaan maakunnan alueellinen yhteistyöryhmä arvioi leviämisalueen tunnusmerkkien täyttyvän 29.12.2021 alkaen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on lausunnossaan 29.11.2021 todennut, että sen arvio kyseisten alueiden epidemiatilanteesta ei poikkea alueellisten yhteistyöryhmien omista arvioista.

Epidemian leviämisen estämiseksi ja välittömästi edellä mainitussa lausunnossa esitettyjen tietojen perusteella on välttämätöntä lisätä Itä-Savon ja Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiriin alueet asetusten alueellista soveltamisalaa koskevaan luetteloon.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 33 §:n mukaan ennen kuin valtioneuvosto antaa säädöksiä, joilla on erityistä merkitystä maakunnalle, on asiasta hankittava maakunnan hallituksen lausunto. Kun asetuksen valmistelulle on ollut aikaa alle vuorokausi, kyseinen lausunto on saatu 30.12.2021 kello 11.06. Valtioneuvoston asetukseen ei ole tässä ajassa voitu tehdä muutoksia. Tämän vuoksi asetusten alueellinen soveltaminen maakunnan alueella tulee arvioida pikaisesti.

3. Ehdotetut muutokset

Valtioneuvoston asetuksilla 1296/2021 ja 1297/2021 on säädetty, että EU:n koronatodistuksen käytöllä ei epidemian leviämisalueilla voi vapautua viranomaisten tartuntatautilain 58 ja 58 d §:n nojalla määräämistä rajoituksista.

Koska Pohjois-Karjalan ja Itä-Savon sairaanhoitopiirit ovat uusimman tiedon mukaan epidemian leviämisaluetta, valtioneuvostolle esitetään, että mainitut alueet lisättäisiin asetusten soveltamisalaan eli 1 §:n 2 momenttiin.

Ehdotettu muutos olisi voimassa ajalla 31.12.2021 – 20.1.2022. Käytännössä rajoitus toteutettaisiin muuttamalla 31.12.2021 saakka voimassa olevaa asetusta 1296/2021 siten, että kyseinen muutos tulisi voimaan ja olisi voimassa 31.12.2021 sekä muuttamalla 20.1.2022 saakka voimassa olevaa asetusta 1297/2021 1.1.2022 lukien.

4. Esityksen vaikutukset

Yleisötilaisuuksien järjestämiseen sekä yleisölle avoimiin asiakas- ja osallistujatiloihin kohdistuvia rajoituksia, rajoitusten vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä taloudellisia vaikutuksia on käsitelty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitetyssä muistiossa.

Ehdotettujen muutosten vaikutukset kohdistuvat niihin alueisiin, jotka lisättäisiin asetuksen soveltamisalaan. Sääntelyn kohteisiin kohdistuvien rajoitusten negatiiviset vaikutukset johtuvat osaltaan nyt ehdotetusta asetuksesta, mutta pääosin vaikutukset syntyvät kuntien ja aluehallintoviranomaisten päättämistä yksityiskohtaisista rajoituksista ja velvoitteista.

5. Sääntelyn välttämättömyyden arviointi

Valtioneuvoston asetuksilla 1296/2021 ja 1297/2021 säädettyjen rajoitusten - samoin kuin niihin nyt esitettyjen muutosten - tulee täyttää tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa säädetty välttämättömyyden edellytykset kyseisenä ajanjaksona sekä kyseisillä alueilla. Valtioneuvoston on lisäksi tarkoin seurattava asetuksen ajantasaisuutta ja se on välittömästi kumottava, jos rajoitukselle säädetty edellytykset eivät enää täyty.

Rajoitusten välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus vallitsevassa epidemiatilanteessa 20.1.2022 saakka on perusteltu kyseisillä epidemian leviämisalueilla valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitetyssä muistiossa. Esitetty poikkeus koronatodistuksen käyttömahdollisuudesta rajautuisi edelleen yhdenmukaisesti vain sellaisiin alueisiin, jotka ovat epidemian leviämisen kannalta pahimmassa vaiheessa.

Muistiossa on todettu, että hallitus varautuu nyt suorien ja välttämättömien rajoitustoimista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen tilanteen edellyttämällä tavalla. Työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut, että jatkovalmistelussa linjataan pikaisesti korvausten toteuttamistavasta erityisesti yritysten kustannustukilainsäädännön (sulkemiskorvaus, rajattu kustannustuki), työttömyysturvan sekä tapahtumien (mukaan lukien kulttuuri ja urheilu) peruuntumisen osalta. Lisäksi jatketaan koronatilanteesta johtuvien suorien kustannusten korvaamista viranomaisille täysimääräisesti. Alueet, jotka nyt ehdotetaan lisättäväksi asetuksen soveltamisalaan, olisivat rajoitusten kohteena käytännössä saman ajan kuin asetuksessa 1296/2021 määritellyt alueet.

Edellä esitetyin perustein ehdotuksen on arvioitu täyttävän laissa säädetty välttämättömyyden vaatimukset. Lisäksi ehdotuksen hyötyjen ja haittojen laaja-alaisen arvioinnin jälkeen siinä säädettyjen rajoitusten on arvioitu edelleen olevan oikeasuhtaisia.